

Motion till riksdagen

1989/90:N209

av Bengt-Ola Rytting m.fl.

Statlig prospektering

Det överordnade industripolitiska målet vad gäller mineralområdet bör vara att skapa förutsättningar för en livskraftig svensk mineralindustri.

Gruvbrytning resulterar förr eller senare alltid i att malmreserverna i de bearbetade fyndigheterna tar slut och att man tvingas stänga dem. För att långsiktigt kunna upprätthålla en produktion är det nödvändigt att kontinuerligt tillföra branschen nya fyndigheter. Malm- och mineralprospektering är därför en livsavgörande förutsättning för den svenska gruvindustrins framtid.

Gruvindustrin tillhör inte de stora industribranscherna men den har mycket stor regionalpolitisk betydelse. Flera regioner är helt beroende av denna verksamhet för sin existens. I dag finns också en betydande obalans mellan vårt lands export av mineralråvaror och importen. En stor del av denna obalans kan avhjälpas genom ett bättre tillvaratagande av svenska mineralråvaror. Gruvnäringen utgör också en grundläggande bas för många andra industribranscher vilka i flera avseenden positivt påverkas av en stark inhemsk mineralindustri.

Sammanfattningsvis: Svensk gruvnäring kan avsevärt utvecklas och därigenom direkt ge positiva effekter på handelsbalansen samt övriga industribranscher. En utbyggnad av gruvindustrin får dessutom mycket stor regionalpolitisk betydelse. Medlet att nå detta är en kraftigt ökad satsning på statlig prospektering i landet.

Gruvnäringen

Huvudsakligen beroende på låga malmpriser, men också delvis på trytande malmreserver, har de svenska gruvornas antal drastiskt minskat under en tioårsperiod. Totalt var 43 gruvor (21 sulfidmalmer och 22 järnmalmer) i drift 1977 medan endast 23 fyndigheter (19 sulfidmalmer och 4 järnmalmer) bröts 1988. Flera av dessa har en mycket osäker framtid och för tre av dem har beslut tagits om nedläggning. Man bör emellertid i detta sammanhang understryka att flera fyndigheter också endera nyöppnats eller återupptagits under de senaste åren (ca 40 stycken sedan mitten av 1960-talet).

Antalet anställda inom den svenska gruvindustrin har också reducerats kraftigt. Branschen sysselsatte 1978 över 12 000 personer medan antalet anställda 1987 minskat till 8 000. Genom ökad effektivisering har dock den to-

tala produktionen i stort sett kunnat hållas uppe trots gruvnedläggningar och personalnedskärningar. Järnmalmproduktionen var 1978 ca 21 miljoner ton och 1987 ca 20 miljoner ton och produktionen av icke-järnmalmsslig ökade från 0,9 miljoner ton 1977 till 1,3 miljoner ton 1987. Också saluvärdet av produktionen (ej inkluderat industrimineral) har ökat från 1 738 milj. kr. (1977) till 5 465 milj. kr. (1987).

Brytningstakten i svenska sulfidmalmsgruvor har ökat successivt under perioden 1978 – 1987, från ca 13 miljoner ton till ca 18 miljoner ton/år. Aitik-gruvan svarade under 1987 ensam för ca 10 miljoner ton/år och övriga sulfidmalmsgruvor således tillsammans för ca 8 miljoner ton/år. Den totala malmreserven i dessa övriga fyndigheter är svår att beräkna exakt, men torde inte överstiga 100 miljoner ton. Vid en fortsatt brytning i nivå med den 1987, dvs. ingen fortsatt ökning av produktionen, kommer malmreserverna att räcka i drygt 12 år. Man kan emellertid förvänta sig att ytterligare malmtillskott kommer att paträffas vid den fortsatta brytningen, vilket skulle öka livslängden till ca 15 år. Om inga fyndigheter tillförs gruvbranschen under denna period kommer endast järnmalmgruvorna och Aitik-gruvan i Norrbotten att finnas kvar och detta under förutsättning att man klarar konkurrensen från utländska fyndigheter.

Prospektering

Prospektering skall ge grunden för den mineralutvinning som skall bedrivas i framtiden. Generellt sett är prospektering en långsiktig investering med ett högt risktagande. Faran är därför uppenbar att malmetningen reduceras vid låga malmpriser och dålig lönsamhet inom gruvindustrin. Normalt anses det ta ca tio år från det att ett beslut tages om prospektering tills att en gruva i bästa fall kan vara i drift. Mindre fyndigheter kan dock startas betydligt snabbare. Utan överdrift kan man emellertid konstatera att tiden är knapp för att genom prospektering bibehålla en gruvindustri i Sverige med nuvarande betydelse och storlek.

Internationellt anses Sverige ha en berggrund med mycket hög potential för nyfynd av malmer. Flera av Europas mest betydande malmer ligger i vårt land, t.ex. Kirunavaara, Aitik, Laisvall, Falun och Zinkgruvan. Sverige har också en väl utbyggd infrastruktur och en mycket högt utvecklad brytningsteknik. Vår berggrunds höga potential för nyfynd av malmer understryks också av det markanta intresse som utländska gruvbolag börjat visa Sverige sedan det nu blivit möjligt för dem att idka gruvbrytning i landet. Dessa företag har en stark tilltro till Sverige som gruvnation in på 2 000-talet. Det är viktigt att staten visar ett motsvarande intresse för att satsa på prospektering om de utländska gruvbolagens tilltro till svensk gruvnäring skall kunna bibehållas.

Mot bakgrund av de snabbt minskande malmreserverna och de goda förutsättningarna för nyfynd vore det naturligt om en kraftigt ökad satsning skedde på att prospektera fram nya fyndigheter. Så har emellertid inte skett, tvärtom har *den totala prospekteringen kraftigt reducerats* från ca 204 milj. kr. 1981 till 130 milj. kr. 1988 (löpande penningvärde).

Den statliga svenska prospekteringen bedrivs i dag huvudsakligen av

Nämnden för statens gruvegendom (NSG) samt i mindre omfattning av det helstatliga gruvbolaget LKAB. Merparten av prospekteringsarbetet läggs ut på uppdrag hos det likaledes helstatliga konsultföretaget Sveriges Geologiska AB (SGAB). Fram till 1987 hade LKAB-koncernen ett eget prospekteringsbolag (PAB) vilket övertogs av SGAB och drevs som separat dotterbolag fram till 1989 då en sammanslagning med SGABs Division Prospektering skedde.

Nämnden för statens gruvegendom (NSG) har i dag huvudsakligen tre verksamhetsområden: förvaltning av statens gruvegendom, egen prospektering samt insatser för att stimulera och effektivisera övrig prospektering i landet. För sin prospekteringsverksamhet har NSG ett speciellt anslag. Detta uppgick 1978/79 till 47.3 milj. kr. och ökade därefter fram till 1981/82 (70.0 milj. kr.) för att sedan successivt minska till 43.3 milj. kr. (1987/88). NSG har emellertid också vid flera tillfällen erhållit extra medel för speciella insatser samt statligt prospekteringsstöd för olika projekt. Totalt har omsättningen varierat mellan 90 milj. kr. (1985/86) och 73 milj. kr. (1987/88). Räknet i fast penningvärde har *både prospekteringsanslaget och totalomsättningen i stort sett halverats*. De arliga arrendeintäkterna från statens gruvegendom har varierat under tioårsperioden. Inkomsterna var som högst ca 29 milj. kr. (1985) och har därefter sjunkit till 21 milj. kr. (1987).

LKAB-koncernens prospekteringsvolym var i slutet av 1970-talet drygt 40 milj. kr. per år. För att öka riskspridningen etablerades ett flertal samarbetsprospekt med såväl svenska som utländska företag. Detta i kombination med statligt prospekteringsstöd gjorde att LKAB-koncernen var involverad i malmletningsprojekt för drygt 70 milj. kr. (1984). Volymen har därefter *reducerats till knappt 10 milj. kr. (1989) och det är osäkert om man i framtiden kommer att engagera sig i prospektering*.

Även de privata gruvbolagen har under senare år reducerat sin prospektering och samtidigt i hög grad koncentrerat verksamheten till anrikningsverkens närområden. Staten har, så gott som ensam, fått svara för malmletningen i övriga områden samt prospekteringen efter industrimineral. Insatserna har dock minskat i takt med att samhällets anslag till NSG (mätt i fast penningvärde) prutats ner.

En ökad satsning på malmletning har också stor betydelse för att säkerställa det prospekteringskunnande som finns i landet. När SGAB bildades 1982 var målsättningen att i bolaget bygga upp en stark statlig prospekteringskompetens. Totalomsättningen (Division Prospektering + LKAB Prospektering) var 1984 närmare 140 milj. kr. Den minskande prospekteringen i landet har medfört att de nu sammanslagna organisationerna omsätter ca 60 milj. kr. (1988) dvs. en *reducing med drygt 65% i fast penningvärde*. Självfallet har en så drastisk minskning av beställningsvolymen också fått konsekvenser för personalen. År 1983 var 240 personer anställda i de båda organisationerna medan endast ett hundratal nu finns kvar.

Det är angeläget att mycket snabbt vända den negativa trenden inom svensk prospektering. För att göra detta krävs *en utökad statlig prospektering med en klar och långsiktig målsättning. Vidare bör samhället ställa krav på prospekteringsinsatser från alla som bryter malmer och mineral*.

Hemställan

Mot. 1989/90

N209

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prospektering och mineralpolitik.

Stockholm den 18 januari 1990

Bengt-Ola Rytting (s)

Ove Karlsson (s)

Irène Vestlund (s)

Inger Hestvik (s)

Arne Mellqvist (s)